

NAKTSTURINA
SAMTAINĀ
SMARŽA

MAIJA MIGLA-STREIČA

NAKTSTURINA
SAMTAINĀ
SMARŽA

821.174-32
Mi 283

Grāmatas noformējumā izmantoti
Helēnas Miglas zīmējumi

Maija Migla-Streiča
NAKTSTAUROŠANA SAMTAINĀ SMARŽĀ

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*
Projekta vadītāja *Bārbala Simsons*
Redaktore *Zaiga Lasenberga*
Korektore *Evija Stikute*
Mākslinieciskais redaktors *Aigars Truhins*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4408.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Teksts, Maija Migla-Streiča, 2023
© Ilustrācijas, Helēna Migla, 2023
© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2023
ISBN 978-9934-32-124-5

Taurenīši dejā viegli, viegli slīd –
Vai ar mani nāksi dejot, Princesīt...

Princesīte un Trubadūrs
Dziesmiņa no pasaku lugas “Brēmenes muzikanti”
Imanta Kalniņa mūzika, Maijas Līcītes vārdi.

KĀDS PUTNA SAUCIENS, KĀDA ĒNA

Tie taču visi ir mīlestības dzejoļi, es atskārstu, pēc vairākiem gadu desmitiem atverot sadzeltējušo manuskriptu... Tam bija kaut kad jānāk vaļā, jo visu mūžu pa laikam manī ieskanējās kāds putna sauciens, pārskrēja vizma pār gludo ūdens virsmu... un es domāju – no kurienes tas viss? Un atcerējos, ka šīs nianse, šīs ēnas taču nāk no maniem prom noliktajiem dzejoļiem...

Mīlotā cilvēka toreiz vēl man nebija, bet es tik bieži piesaucu viņu dzejoļos, pievilināju viņu, izsaucu no citas pasaules un dzīvē sastapu tikai tad, kad dzejoļi jau bija uzrakstīti... no kurienes tie nāca – šie plūstošie, gaisīgie tēli? No Aizsaules, kurā reiz mita mana dvēsele, lai atgrieztos atpakaļ uz zemes, jau tik daudz pieredzējusi, jau mīlējusi un izjutusi visu, ko vien tīra dvēsele var izjust?

Mums katram Visumā ir atblāzma – no ziediem, no dziesmām, no mūzikas, no vaļā pavērta loga, no ēnas, kas krīt no skursteņa mēnesnīcā, no pamestas lauku mājas, kas skumst... No vientuļa putna uz augšu ir skrējusi gaisma un atstarojusies atpakaļ uz Zemes. Kaut kas no tā ir izeigojies manos jaunības dienu dzejoļos...

Toreiz, citā dzīvē, mani sauca Maija Līcīte. Es biju pavisam jauna liepājniece, studente un jau agri sāku rakstīt dzejoļus. Liepājas literāti – tā nebija tikai formāla organizācija, tas bija talantīgu, interesantu cilvēku pulciņš. Viņi mani pieņēma, un tie bija skaisti radoši brīži, kad laikraksta redakcijā vai kādā krodziņā sanācām kopā un runājām... par literatūru, par mākslu, katrs par sevi un par to lielo pasauli, kurā bija tik daudz visa kā, bet kura mums tolaik bija slēgta. Varbūt tieši tāpēc mūsu radošā pasaulīte likās jo saistošāka, dzima dzeja un dzima proza. Olafs Gūtmanis, Ēriks Kūlis, Edvīns Tauriņš, Māris Rungulis, Dzidra Šmite – tie bija liepājnieki, kuru grāmatas jau tika izdotas. Es skatījos lielām acīm, es arī gribēju, bet neticēju, ka manu dzeju izdos. Man tā bija citāda, es tolaik nezināju, ka rakstu impresionisma stilā, mani dzejoļi bija tādi lidojoši, netverami... nebija pie zemes, kas tur.

Taču pirmās recenzijas par maniem dzejoļiem, kas nāca no tolaik lielajiem dzejniekiem, bija pozitīvas, un tas mani iedrošināja.

“Jūsu stiprā puse ir notvert mirkļa skaistumu, noskaņu un to fiksēt dzejā,” tā man rakstīja Ārija Elksne.

Jaunos dzejniekus vienmēr atbalstošā Mirdza Ķempe, kas Rakstnieku savienībā strādāja par dzejas konsultanti, izlasot manus pirmos dzejoļus, sāka ar iedrošinājumu un turpmāk deva daudz labu padomu:

“... man prieks, ka Liepājā atkal ieskanējusies jauna dzejnieces balsis. Visnotaļ sajūtu, ka esat apdāvināta, smalka, iejūtīga, – un nelielās kļūmes, par kurām runāšu, ir visai saprotama parādība, darbu sākot, kļūmes vispār pavada dzejniekus, dažreiz arī līdz mūža galam. Daudzi jūsu dzejoļi savā formā tuvojas miniatūrām, jo arī tās bieži ir dzeja. Ir labi, ka jūtama tieksme izteikties savdabīgi, tēlaini.

... Visur pamatā jāliek ne jūsmas, bet stipras jūtas, nozīmīgas domas, izteiktas savdabīgā valodā, kas var būt arī vienkārša, tikai ne nabadzīga. Jūtu, ka jūsos ir apslēptas bagātības. Gaumei izveidoties palīdz pasaules klasiķi un spēcīgi modernisti. Taču klasika iegulst pamatos. Jūs varbūt sajūtat, cik moderni skan Sofokla lugas. Arī Homērs nekad nenoveco – labi palasīties Iliādu un Odiseju, pamācīties no viņa epitetu mākslu. Vienmēr meklējiet Īstu mākslu, ne surogātus.”

Tā nu, lasot klasiķus, rakstīju savus dzejoļus. Kad bija jau sagatavojusi krājuma manuskriptu, kad bija jau izskanējušas Imanta Kalniņa dziesmas ar maniem vārdiem (*Princesīte, Mīlas dziesmiņa, Brīvības dziesma* un citas), ar kavēšanos saņēmu Osvalda Kravaļa recenziju, kas bija kaut kur iegūlusi... un sapratu, kas esmu, kas man jādara, lai krājumu izdotu, bet bija jau par vēlu. Es sāku strādāt Televīzijā. Panorāmā. Ziņās. Un kas gan varēja būt lielāki pretstati kā ziņas un mana maigā, liriskā impresionistiskā dzeja?

Fragments no literatūrzinātnieka Osvalda Kravaļa atsauksmes par mana krājuma manuskriptu:

“Maijas Līcītes dzejoļi jau pirms sakārtošanas krājumam bija viegli samanāmi starp citu iesācēju dzejoļiem preses publikācijās. Noskaņas vienotība, plastiskas dabas tēlu pārejas, matēti baltas gaismas klātbūtne piešķir tiem impresionistiski plūstošu gleznainumu. Tādu iespaidu rada arī vairums krājuma manuskripta dzejoļu. Impresionistiskais stils latviešu septiņdesmito gadu dzejā sastopams vairāku dzejnieku darbos. Ar to raksturojama vidējās paaudzes dzejnieces Olgas Lisovskas dzeja, vēl kāpinātākas šī stila izpausmes sastopam Hermaņa Marģera Majejska pirmajā krājumiņā un vairāku citu dzejnieku grāmatās, taču M. Līcītes dzejoļi, iekļaudamies kopējā stila strāvas gultnē, ir ietonēti ar individualizētu intonatīvi stilistisku krāsziestu, nesaplūst kopā ar citu dzejnieku balsīm. Tas liecina par talantu, arī par pirmajiem veiksmīgajiem soļiem meistarības apguvē, kas izsauc simpātijas pret M. Līcītes darbu un liek tuvāk raksturot manuskriptu, pie reizes uzrādot arī neizdevušās vai diskutējamās vietas.”

Osvalda Kravaļa dzīve aprāvās jau pirms piecpadsmit gadiem, un es viņam nespēju pateikt paldies par rūpīgi izstrādāto recenziju. Man tas ļoti tagad sāp.

Kad šobrīd pārskatu manuskriptu, metu ārā dzejoļus, kas, pēc Osvalda Kravaļa domām, kā arī manā skatījumā ir neveikli vai neatbilstoši, kārtuju to citādā

secībā un pielaboju, skatoties no šī laika uz to laiku, kad biju cita personība, cits cilvēks... notiek neparastais – naktīs pamostos un rakstu dzeju. Atkal rakstu. Pēc vairākiem gadu desmitiem. Tikai tā ir cita dzeja, un es pati arī esmu cita.

Toties jaunajai māksliniecei Helēnai Miglai šī ir pirmā dzīve, un, iespējams, arī viņa šajā laikā izdzīvo pirmās mīlestības nojausmas... Helēna mīt Liepājā un ir mana dēla meitiņa, viņai tagad ir tikpat gadu, cik man, kad Liepājā rakstīju pirmos neapjaustos, impresionistiskos dzejoļus un ilgojos pēc tīrām un gaišām jūtām...

Helēna zīmē. Jau kā mazulītei viņai zīmulis vienmēr bija rokā un visas baltās lapas bija piezīmētas. Tagad Helēna mācās Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskolā, lasa manus jaunības dzejoļus, kas saskan ar viņas šābrīža izjūtām, un atveido gaistošos tēlus uz papīra lapām.

PIRMS GAISMA ZVANĪJA

*

Naktstauriņa samtainā smarža uz sveci skrien,
zvaigzne un saule sien starus un nesasien.

Diena vēl kautra, dienai skāriena bail,
bet es lūdzu – mīli mani, kur ogas starp brūkleņu
mētrām gail...

Gaisma uz brīdi ziņkāros plakstus ciet vērs,
brūkleņu paklājs no lūpu svelmes kad dzers,

un visas krāsas un skaņas būs noplūktas meža
dziesmām,
kad sarkanās ogas reibs savu asiņu liesmās.

Mīli mani starp zvaigzni un sauli, kas nāk.
Mīli mani daudz karstāk, daudz kvēlošāk...